

Litouwen

Samenvatting

Het Litouwse herstel- en veerkrachtplan (*Recovery and Resilience Plan; RRP*) bestaat uit 30 maatregelen, waarvan 27 hervormingen en 3 investeringen, opgedeeld in 7 componenten. Van de beschikbare RRF-middelen zal 38% worden besteed aan maatregelen ten gunste van de klimaatdoelen en 32% aan maatregelen die de digitale transitie ondersteunen. Het plan voldoet volgens de Europese Commissie (de Commissie) aan het *do no significant harm*-vereiste. De grootste klimaat- en digitale investeringen hebben onder andere betrekking op duurzaam geproduceerde elektriciteit (207 miljoen euro), de renovatie van gebouwen (165 miljoen euro) en digitalisering van de gezondheidszorg (86 miljoen euro). Het plan bevat grensoverschrijdende projecten waaronder *Genome Europe*¹ en *5G services in international land transport corridors*. Het Litouwse plan omvat in totaal 2,2 miljard euro aan subsidies. Litouwen zal geen gebruik maken van het leningengedeelte van de RRF.

Aansluiting op landspecifieke aanbevelingen

De hervormingen en investeringen in het Litouwse herstelplan sluiten volgens de Commissie goed aan op de landspecifieke aanbevelingen die de lidstaat in 2019 en 2020 in het kader van het Europees Semester heeft ontvangen. Dit geldt voornamelijk voor de aanbevelingen op het gebied van gezondheidszorg, onderwijs en vaardigheden, sociale inclusie, naleving van belastingwetgeving en de effectiviteit van het belasting- en uitkeringsstelsel, innovatie, efficiënt gebruik van energie en hulpbronnen, duurzaam vervoer en energieverbindingen.

Het plan draagt volgens de Commissie bij aan de aanbeveling om de belastinggrondslag te verbreden naar bronnen die de economische groei minder belemmeren, en de naleving van belastingwetgeving te verbeteren. Het ministerie van Financiën zal een onderzoek doen naar de mogelijkheden voor de verbreding van de grondslag en op basis daarvan de nodige wetswijzigingen opstellen en doorvoeren. Het onderzoek zal zich toespitsen op de onroerendgoedbelasting, de accijnzen op energieproducenten en andere groene belastingen. Om de naleving van de belastingwetgeving te verbeteren worden diverse maatregelen getroffen. Zo wil Litouwen de transparantie in de handel in tweedehands voertuigen verbeteren. Daarnaast is Litouwen van plan een wetswijziging door te voeren die online platforms verplicht gegevens over transacties met de belastingautoriteit te delen. Ook wil Litouwen het gebruik van contant geld terugschroeven, meer voorlichting geven over belastingen en de transparantie in de bouwsector vergroten. Tot slot voorziet het RRP een maatregel om de competenties van douaniers en belastinginspecteurs te verbeteren.

Litouwen neemt, in lijn met de landspecifieke aanbevelingen, maatregelen om de veerkracht, kwaliteit, betaalbaarheid en efficiëntie van het gezondheidszorgstelsel te versterken. De langdurige zorg zal worden verbeterd door een actieplan voor opleidingen en door te investeren in infrastructuur zoals extra dagcentra. Ook wordt een basismodel voor de verstrekking van gezondheidsdiensten tot stand gebracht, wat moet leiden tot gelijke voorwaarden voor het ontvangen van zorg voor alle groepen in de samenleving.

Het Litouwse plan adresseert volgens de Commissie de landspecifieke aanbevelingen ten aanzien van onderwijs. De hervormingen zijn gericht op het verbeteren van de kwaliteit en toegankelijkheid van (vroeg) onderwijs, het versterken van de competenties van docenten door ze bijvoorbeeld te belonen voor behaalde kwalificaties, het actualiseren van het lesprogramma en het opzetten van een systeem voor loopbaanbegeleiding.

In lijn met de aanbeveling om inkomensongelijkheid, armoede en sociale uitsluiting aan te pakken treft het Litouwse herstelplan diverse maatregelen. Er zal een integrale analyse van het minimuminkomen plaatsvinden, die in ieder geval betrekking heeft op de sociale bijstand, en uitkeringen bij ziekte- en zwangerschap. Ook wordt een hervorming voorzien om de inkomstenbelasting en sociale premies doeltreffender te maken. Daarnaast heeft Litouwen

¹ Europees samenwerkingsverband gericht op het verbeteren van ziektepreventie, het mogelijk maken van meer gepersonaliseerde behandelingen en het voorzien in meer onderzoek.

toegezegd de dekking van de werkloosheidsverzekeringen te vergroten, door een aanvullende uitkering voor alleenstaande ouderen en gehandicapten in te voeren. Ook zal de indexatie van de pensioenen worden verbeterd.

De Commissie stelt dat het plan gehoor geeft aan de aanbeveling om het investeringsbeleid toe te spitsen op een efficiënte omgang met energie- en hulpbronnen, duurzaam vervoer en energieverbindingen. Litouwen investeert in zijn capaciteit om hernieuwbare energie op te wekken. Daarnaast worden de meest vervuilende transportmiddelen uit gefaseerd en wordt de renovatie van gebouwen versneld.

De Commissie constateert dat het Litouwse RRP voldoet aan het adresseren van de aanbeveling om productiviteitsgroei te stimuleren door de doeltreffendheid van overheidsinvesteringen te verbeteren. Litouwen beoogt dit te doen door onder andere het ontwikkelen van competenties voor leidinggevenden en het opzetten van opleidingsmodules voor vaardigheden die nodig zijn in de publieke sector.

De Commissie oordeelt dat het plan in voldoende mate alle of een significant deel van de uitdagingen uit de landspecifieke aanbevelingen van 2019 en 2020 adresseert. Daarnaast vormt het RRP een adequate reactie op de economische en sociale situatie in Litouwen. Het kabinet kan zich vinden in het oordeel van de Commissie. Wel merkt het kabinet op dat sommige hervormingen, met name die van het belastingstelsel, afhankelijk zijn van onderzoeken. Daarom is het belangrijk om de uitkomst en opvolging van deze onderzoeken in de implementatiefase te monitoren.

Mijlpalen en doelen

Het voorgestelde uitvoeringsbesluit omvat 191 mijlpalen en doelen die volgens de Commissie realistisch en relevant zijn. Wel staan veel mijlpalen en doelen pas tegen 2026 gepland. Volgens de Commissie kan dit leiden tot een risico voor de volledige implementatie van het plan indien hervormingen of investeringen vertraging oplopen. Wel zijn volgens de Commissie de mijlpalen en doelen voldoende duidelijk om de voltooiing ervan te kunnen monitoren. Zij weerspiegelen op adequate wijze het algemene ambitieniveau van het plan en lijken ook realistisch. Het kabinet kan zich vinden in het oordeel van de Commissie.

Controlesystemen

De regelingen die Litouwen voorstelt in het herstelplan om corruptie, fraude en belangenconflicten te voorkomen, op te sporen en te corrigeren bij het gebruik van middelen uit de RRF, inclusief regelingen om dubbele financiering uit EU fondsen te voorkomen, zijn volgens de Commissie toereikend. De controlesystemen die worden voorgesteld in het plan zijn gebaseerd op bestaande processen en structuren die gebruikt worden voor de structuurfondsen voor de periode 2021-2027. Er is voorzien in extra deskundigheid en administratieve capaciteit voor de nieuwe audit-autoriteit, maar deze moet nog verder worden opgebouwd. Onder meer als gevolg van de ingrijpende wijzigingen in de controlesystemen was bij indiening van het plan nog niet alles afgerond. Dit betreft het aannemen van de vaststellingsbesluiten van de wettelijke mandaten van autoriteiten. Voor de operationalisering van het IT-systeem dat nodig is voor het controlesysteem is er een mijlpaal opgenomen in het plan. Deze mijlpaal dient voltooid te worden voordat een eerste betalingsaanvraag kan worden ingediend.

Eindoordeel kabinet

Op basis van bovenstaande kan het kabinet zich vinden in de positieve beoordeling van het Litouwse herstelplan door de Europese Commissie. Het kabinet kan zich ook vinden in de mijlpalen en doelen en bijbehorende bedragen die in het uitvoeringsbesluit zijn opgenomen. Het kabinet is daarom voornemens in te stemmen met het voorgestelde uitvoeringsbesluit van de Raad.